

Toda tudi učence, ki morda dobro zna, ni popolnoma samostojen, ako se temu nomenoma ne privadi.

Tak učence pač dobro in sigurno odgo-varja, ako ga izprašuje njegov učitelj, ako ga pa izkuša kdo drugi, recimo nadzornik, se ne čuti nič kaj varnega, ker se ni vajen čitati mu z lica njegove sodbe.

To nam najbolj dokazuje dejstvo, da tak učence niti ne gleda izprašujočemu nadzorniku v obraz, temveč škili na svojega učitelja.

In kako popolnoma so otroci odvisni od naše sodbe, nam lahko dokaže ta-le poizkus: Recimo, da je učence izvedel na tablo račun. Učitelj pogleda po razredu nekako vprašujoče, kakor da ni prav. Takoj se vzdigne več rok, češ: „Ni prav!“ In večina bo trdila: „Ni prav!“ Brali so to sodbo tebi z lica in jo nepremišljeno sprejeli.

Ako izpremeniš zopet hipno lice, se bo skrila roka za roko in kmalu bodo trdili vsi, da je prav in — če bi tudi ne bilo!

Glejte, gospoda, tukaj imamo verno sliko javnega življenja: kakor lahko vpliva učitelj na sodbo nesamostojnih otrok, ali recimo bolj moderno, da jim svojo sodbo sugerira, ravno tako se igrajo nekateri voditelji z ljudstvom ter mečejo njegove nazore semtertja, liki razburkano valovje ubogo ladjo. In kako je to mogoče? Ker ljudstvo misliti, soditi ne zna!

Morda se mi bo reklo, da tako postopanje učitelja ni pedagoško, da mu jemlje zaupanje itd., toda odgovorim že naprej: meni je na tem, da naučim otroke samostojno misliti in jaz ne maram, jaz nočem, da bi mi otroci slepo zaupali, slepo verovali.

Stremim pa za zaupanjem, ki izvira iz prepričanja, ker edino tako zaupanje je stalno, ker je moralno.

In povedati sem hotel s tem poizkusom le to, da moramo že dečka osvoboditi v sodbi, v mišljenju, ako želimo, da bo kdaj kot mož postopal možato, t. j. po svojem lastnem prepričanju, da bo sploh imel svoje prepričanje!

Ravno iz tega namena se mi je časih že v prvem razredu nalašč pripetilo, da sem naredil kak pogrešek na tablo. Od začetka ga seveda ni nihče opazil. Saj ni mogoče, da bi se učitelj zmotil! — Pozneje pa so začeli učenci vedno boljbolj gledati. In kako veselje je zavladalo med njimi, ko se je dvignila roka za roko: „Ni prav! Ni prav!“

Kmalu so uvideli, da sem napravil pogrešek nalašč, da bi se prepričal, kako kaj pazijo. A to jim ni kratilo veselja, temveč šele pomnožilo ga je. In večkrat me je kak pridnejši učenček poprosil, n. pr.: „Gospod učitelj, napišite še kaj tako, da ne bo prav!“ Tako so se otroci navadili, da so strogo pazili, da so zaupali v prvi vrsti samim sebi in da niso vsega slepo verovali: samostojnejši so postali.

Pri vsem tem pa niso prav nič izgubili zaupanja do mene.

Meni se sploh dozdeva, da je tisti nimbus, ki se z njim učitelji še kaj odevamo, nepotreben, da, naravnost škodljiv! Morda vzdržuje res nekaj nenaraven respekt do učitelja, toda, ko izstopijo otroci iz šole in izgubijo stik z učiteljem, prehaja ta respekt kaj rad neizpremenjen na druge osebe in učence, ki se je navadil v šoli le to misliti, kar je mislil učitelj, bo morda kmalu — pozabivši vse lepe nauke — prikimal najzagrizenejšemu nasprotniku šole. (Konec.)

Odprto pismo tržaškega slovenskega učiteljstva.

Kakor znano, so pred kratkim interve-nirali zastopniki tržaškega italijanskega učiteljskega društva pri namestniku v smislu, naj se premesti slovenski oddelek e. kr. učiteljskega iz Kopra v kak popolnoma slovenski kraj na Primorskem, a na noben način in nikakor ne v mesto Gorico. V ožgled tej intervenciji (in pobožni želji) je izdalo tržaško slovensko učiteljsko društvo nekako odprto pismo, namenjeno v prvi vrsti stanovskim tovarišem druge narodnosti. Pismo z motom, „Ne stori drugemu, kar bi tebi ne bilo prijetno doživeti“, je izšlo o praznikih na posebni prilogi dnevnika „Balkan“. Iz njega posnemamo:

Naj bo, če se goriški obč. svet iz političkih razlogov upira pravični in potrebni premestitvi slov. učiteljskega v Gorico; čuditi pa se moramo, da stoje ital. učitelji-tovariši

pod istim vplivom nestrpnosti. Le večja mesta s svojimi kulturnimi institucijami morejo razširiti duševno obzorje učit. pripravnikov. In zakaj naj bi se izključilo slovenske učitelje, tovarise italijanskih, od doberdelnega vpliva, ki ga ima mesto za kulturni napredek in znanje prihodnjega vzgojevalca dece in naroda? Država hoče omikane in vrla učitelje, a taki se vzgajajo edino le v mestih, t. j. v središčih omike in napredka. To je dobro znano učiteljem-tovarišem ital. narodnosti, kakor jim je morda znano, da je v Gorici že nekaj bilo moško učiteljske za mladeniče obeh deželnih narodnosti in kjer je še sedaj slov. žensko učiteljske, ne da bi se ob njem kdo izpotikal. V tem smislu je govoril tudi ital. tovariš Doff-Sotta (ki mu za ta nastop gre priznanje) na zborovanju ital. učit. društva.

S toplimi besedami se zaključuje to „odprto pismo“, ki mu je namen pač obuditi v ital. učiteljih prepričanje, da njihova intervencija pri namestniku ni bila utemeljena; najmanj pa je opravičljiva z vzgojeslovnega stališča, ki so ga ravno odposlanci pri namestniku poudarjali.

Sklad za šolske stavbe.

Državni in deželni poslanec, dvorni svetnik g. dr. M. Ploj, je na svojem shodu v Žetalah med drugim tudi omenil, da hoče na to delovati, da se ustanovi sklad za šolske stavbe. V tega bi plačevala občina in dežela po odstotkih direktnega davka odmerjene prispevke. Če bi potem kje nastala potreba razširjenja šole, bi se denar dobil iz tega sklada.

Ljudstvo, ki ga je bilo na tem shodu zbranega nad 500 oseb, je to misel pozdravilo z veliko navdušenostjo. Ali ne bi kazalo baviti se s to zadevo v učiteljskih zborovanjih, da bi se učiteljska društva s konkretnimi predlogi obrnila do deželni zborov in poslancev, da bi se ta misel dala uresničiti? Izvedba nje (te misli) se nam zdi na prvi hip precej lahka, a če malo o nji razmišljamo, spoznamo, da stvar ni tako enostavna.

V prvi vrsti se bo treba ozirati na tiste občine, ki so še sedaj šolske stavbe na dolgu. Te ne bi bilo pritegniti k plačevanju šolskih doneskov v označeni sklad. Drugič je treba pomisliti, ali bi mestne občine, ki imajo že zdaj skoraj zadostno število ljudskih šol, pripravljene bile, v to svrhu kaj plačevati.

Nazadnje pa je še vprašanje, če bi se v vseh deželah dalo to izvesti. V tistih gotovo, kjer je večina deželni poslancev napredna.

Če bi kmetiške občine za to misel bile pridobiti, tedaj bo dežela tudi primorana nekaj prispevati. Kaj pa država, ki si je pridržala vrhovno nadzorstvo nad šolo?

Delavska univerza v Angliji.

V „Edinosti“ priobčuje Fr. K—vec ta-le članek: K starobelim, gotičkim stavbam, v katerih se je angleška mladina posvečala marljivemu vseučiliškemu studiju — to srečo pa so uživale samo privilegovane vrste — je prišla nedavno nova, svetla, vesela zgradba, posvečena smotrom novega mišljenjskega gibanja. V imenu gesla „Veda vsem!“ je nastala institucija, no-seča ime Ruskin College (reskin koledž), ki je prva delavska univerza v strogem pomenu te besede. Ruskin College ima svoj sedež v starodavnem vseučiliškem mestu angleškem, v Oxfordu. Misel za ustanovitev podobne univerze sta realizovala dva Američana: Wrooman in Beard. In bila je zopet ameriška državljanka Graffinova, ki je podarila prvi fond za ustanovitev te univerze.

Ruskin College je bil ustanovljen pred šestimi leti za izobrazbo mladih delaveev, da se delavci usposobijo za organizacijo strokovnih in delavskih društev. Kakor skoro vsi podobni zavodi na Angleškem je tudi Ruskin College internat; to je seveda ugodnost zavoda, zakaj njegovi gojenci se morejo marljivo posvečati studiju brez bojzani, da bodo prej prisiljeni skrbeti za vsakdanji kruh. Učni načrt, da, ves vzgojevalni sistem ne zavaja delavca, da pozablja svoje delo, da bi bil iztrgan iz delavskih vrst in uveden v vrste takozvane iteligence; narobe: delavci se navajajo, da se z gotovo stopnjo izobrazbe vračajo v sfero, iz katerih

so izšli, da bi tam delovali med svojimi tovariši na kulturnem razvoju.

Predavajo na Ruskin College te-le predmete: sociologijo, teorijo razvoja, logiko, psihologijo, ekonomijo, zgodovino industrije, zgodovino socializma, politiko, šolsko pravo itd. Jako mnogo časa se posveča stilističnim in govorniškim vežbam, da vsak dijak, zapustivši Ruskin College, zna lahko, naglo, gladko in dovršeno obvladovati pisano in govorno besedo. Tudi neguje tuje jezike, in to predvsem po svobodni volitvi gojencev: angleščino, francoščino in nemščino.

Vsak dijak plačuje za vso oskrbo na leto 52 liber šterlinkov (1 libra = 24 kron), kar dela približno 1250 kron; v tem znesku je uračunjena vsota za poučevanje, za učne pripomočke, stanovanje, pranje, tako da drugih izdatkov dijak nima. Seveda delavci prihranjajo to vsoto samo ob največji štedljivosti, ali takšnih junakov dela študira na angleški delavski univerzi na stotine! Ostali pa študirajo s pomočjo štipendij, ki jih dajejo strokovne ali pa delavske organizacije. Tako n. pr. združenje mehanikov, ki šteje 59.000 članov, ki daje vsako leto štipendije desetim najmožnejšim članom.

V prvih letih svojega obstanka je imel Ruskin College 194 študentov, od katerih je večina prebila v zavodu eno leto; manjši del dve leti. Nedostatek prostorov v internatu škoduje obisku. Šele po razširjenju sedanje stavbe bo v internatu 500 stalnih mest. Sočasno bo letošnjo jesen otvoren ženski internat, zakaj že sedaj zamorejo na angleški delavski univerzi študirati tudi ženske.

Ruskin College organizuje poleg tega šolskega delovanja na širokem temelju izobrazne kurze s pomočjo dopisovanja. Na tisoče delavcev se udeležuje tega kurza, ki sprejemajo pismeni pouk v raznih strokah vede, izdelavajo pismene naloge po sistematiško izbranih temah. Poučevanje s pomočjo dopisovanja se vrši sicer sistematiško, ali je seveda razdeljeno na različne načine po želji dopisujočih delavcev. Vsak delavec iz dopisovalnega kurza plačuje mesečno 1 šilink — (1/10 K). Presenetljiva je vztrajnost, s katero delavci tekmujejo na svoji samozobrazbi. Med njimi so resnični junaki dela, ki se ob najneugodnejših življenjskih okoliščinah, in pravem materialnem boju znajo marljivo in strogo posvečati resnemu študiju. Tako je na primer neki brivec, ki je bil primoran delati 80 ur na teden (tudi v nedeljo), na svojem delu predstudoval vsa temata sociološkega kurza. Rudokop pri deveturnem dnevnem delu, pri čemer mu pot v rudnik in domov jemlje še dve uri časa, študira sistematiški vse sodobne družabne pojave. Takšnih vzorov bi bilo možno navesti celo vrsto.

Ruskin College ima take izbrane profesorje, ki morejo v resnici akademsko predavati strogo vedo. Učitelji se izogibljejo vsakemu strankarstvu na svojih predavanjih. Na Ruskin College predavajo vsučiliški profesorji, pa tudi možje, ki so si pridobili s svojo znanstveno delavnostjo simpatije delavstva.

Ruskin College dokazuje za svojega obstanka, da je možno povsod delovati kulturno ob nevelikih žrtvah. Posebno dopisovalne kurze bi mogli tudi v nas Slovenceh uvesti brez truda.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Vdovsko učit. društvo. Deset članov „Vdovskega učiteljskega društva“ se ni plačalo letnine pro 1908, akoravno je potekel zadnji dan vplačevanja z mesecem aprilom — malim travnom t. l. — in akoravno sem jih v predzadnji številki „Učit. Tov.“ prosil, da to tem gotovejše store, ker prenehajo biti v nasprotnem slučaju člani onega društva po § 10. društvenih pravil. Ako do 15. tek. meseca ne določijo letnine, jih moram črtati iz zapisnika članov „Vdovskega učit. društva“ po že imenovanem paragrafu.

Tudi to ni dopustno, da so nekateri začeli prav v zadnjih dneh pošiljati prav male zneske na račun letnine, saj s tem le oškodujejo društveno blaginjo.

Slovensko učiteljsko društvo kočevskega okraja ima svoj redni občni zbor dne 14. maja t. l. ob 10. uri dopoldne na deški šoli v Ribnici.

Dnevni red: 1. Nagovor predsednikov. 2. Poročilo tajnika. 3. Poročilo blagajnika. 4. Referat tov. K. Finka o ubogljivosti. 5. Volitev novega odbora. 6. Razgovor glede nagrobnega spomenika umrlemu društvenemu predsedniku Fr. Gregoraču. 7. Eventualja.

Centjene tovarišice in tovariši! Zrtvujte v si ta dan in udeležite se polnoštevilno prvega letošnjega zborovanja, ki Vas k njemu najvljudneje vabi

F. Stefančič, t. č. podpredsednik.

Postojnsko učiteljsko društvo. Z odlokom e. kr. okraj. šol. sveta v Postojni z dne 22. aprila t. l., št. 802, si lahko vsak učitelj in vsaka učiteljica, ki se hoče udeležiti občnega zbora, izprosi pri krajnem šol. svetu, oziroma šolskem vodji enodnevni dopust. To velja seveda le za one šole, kjer je uveden nerazdeljeni pouk.

Učiteljsko društvo za šolski okraj Rudolfovo zboruje v četrtek dne 14. maja t. l. ob 1. uri popoldne v deški šoli v Rudolfovom z naslednjim dnevnim redom:

1. O nastajanju in razširjevanju nalezljivih boleznih z demonstracijami, predavag. primarij dr. Defranceschi.
2. Poročilo o delovanju v minolem letu.
3. Račun za minolo leto.
4. Volitev novega odbora.
5. Slučajnosti.

Polnoštevilne udeležbe pričakuje

o d b o r.

Štajersko.

Šaleško učiteljsko društvo zboruje v četrtek, dne 14. maja t. l. ob 1/2 11. dop. v št. Ilju pri Velenju.

Vzpored: 1. Zapisnik. 2. Dopisi in društvene zadeve. 3. Poročilo o zborovanju „Zveze“ v Celju; poroč. tov. Weber. 4. Eventualno predavanje. 5. Navzeti in predlogi.

Zaradi obeda naj se oglase udeležniki pri tov. A. Jankoviču, nadučitelju v št. Ilju pri Velenju.

Ker je to obenem majniški izlet, pričakuje polnoštevilno udeležbo odbor.

Učiteljsko društvo za politični okraj Ljutomer izleti v četrtek, 14. majnika 1908, v Volčjo vas.

Od 1/2 9. do 1/2 10. ure je pevska vaja. Mohorjeva pesmarica II. zvezek št. 71, 72, 73. Od 10. ure naprej redno zborovanje po sledečem vzporedju:

1. Zapisnik.
2. Dopisi.
3. „Poizvedbe o uredbi otroškega dela“, ravnatelj Robič.
4. „Po Balkanu“ — koleginja Ljudmila Poljanec.
5. Slučajnosti.

Zaradi obeda naznani se naj gotovo in točno do torka.

Učiteljsko društvo za laški okraj ne zboruje v nedeljo, dne 10. maja t. l., v Trbovljah, pač pa izleti v soboto dne 16. t. m. na Razbor-Lisco k Jurkovi koči. Izletniki iz Trbovelj, Hrastnika itd. se pripeljejo na Zidan most s poštnim vlakom ob 4. uri 55 minut popoldne, drugi z brzovlakom malo poprej. Zaradi večerje, prenočišča se naj vsak udeleženee zglati po dopisnici pri tov. Blažu Jurku na Razborju. Kdor se želi voziti blizu do Razborja, naj to izrečno pripomni. Odbor pričakuje, da se bodo udeležili p. n. člani tega sestanka v kolikor mogoče največjem številu.

Gostje dobro došli! Ob neugodnem vremenu se izlet ne vrši.

Na veselo snidenje!

Anton G n u s, t. č. predsednik.

Goriško.

Učiteljsko društvo za goriški okraj zboruje v četrtek, dne 14. maja 1908, ob 9 1/2. uri dopoldne v Gorici v kavarni „Central“.

- Dnevni red:
1. Zapisnik zadnjega zborovanja.
  2. „Skiptikon in njegova uporaba“, poroč. g. Fran Finšger, e. kr. šolski nadzornik.
  3. Razgovor o letošnjem zborovanju „Zaveze“ v Gorici.

K polnoštevilni udeležbi vabi

o d b o r.

Srednješolski vestnik.

** Odlikovanje. Profesor na I. državni gimnaziji v Ljubljani dr. Henrik Gartenauer je o priliki vpokojenja dobil naslov šolskega svetnika.

** Na državni realki v Ljubljani, ki je štela v šolskem letu 1906/7 izmed 516 učencev 285 Slovencev, je nanovo sistemizirano učno mesto za zgodovino in zemljepis, ne da bi bil naveden učni jezik. To se pravi po domače: Samo nemščine se niso upali proglasiti, ker bi bil namen preočividni, nemško-slovenski učni jezik jim je pa preklislo grozdje, ker potem ne morejo prositi Nemci, ki nimajo iz slovenščine kot učnega jezika špita. Vse to se godi, ker „Slovenska Ljudska Stranka“ v deželnem šolskem svetu visoko dviga prapor slovenstva! Pozivljamo „Društvo slovenskih profesorjev“, da stori energične korake v tem oziru. Razpis je do 15. majnika t. l.

** Gimnazije v Avstriji. Nemci imajo v Avstriji 123 gimnazij (10 mil. prebivalcev), Čehi 52 (6 mil.), Poljaki 53 (4 mil.), Malorusi 6 (3 in pol mil.), Hrvati 5, Slovenci nobene. Dočim je na nemških gimnazijah skoraj tretjina židovskih dijakov in obiskuje gimnazije